

Vi taler ofte forbi hinanden i debatten om aktiv dødshjælp

Der bringes altid eksempler frem, hvor det uværdige handler om kvælningsdød, smertehelvede, 'lam fra halsen og ned' og lignende beskrivelser. Men konklusionen kommer altid udefra.

AKTIV DØDSHJÆLP

JACOB BIRKLER

, FILOSOF, PH.D., FHV. FORMAND FOR ETISK RÅD

VI TALER forbi hinanden i debatten om aktiv dødshjælp. Lad mig opliste de værste eksempler.

Mange taler for indførelse af aktiv dødshjælp uden at se, hvordan der er tale om et dilemma. I modsætning til problemer er dilemmaer noget, vi ikke kan løse.

Hvad enten vi indfører aktiv dødshjælp i Danmark eller ej, vil der være nogle, som kommer i klemme. I dag er der helt åbenlyst nogle, som kommer i klemme, fordi de ikke har muligheden for at få aktiv dødshjælp.

Omvendt vil der være desto flere, som kommer i klemme, hvis vi indfører aktiv dødshjælp.

Hvorfor kommer nogle i klemme? Det handler ikke om, at nogle bliver presset eller får det beskrevet som et tilbud. Nej, det handler om, at indførelsen af aktiv dødshjælp vil åbne for en mulighed, som alle døende dermed må forholde sig til. Men her lyder det altid, at de jo bare kan sige nej tak.

Men så simpelt er det ikke. Hvis man har ligget de pårørende til last gennem måneders sygdom, er det sin sag at føle sig til besvær, når man får muligheden for det, som bliver kaldt 'en værdig afslutning'.

Hertil lyder svaret altid, at det blot kræver nogle ordrede og sikre forhold. Vi skal med andre ord sikre, at det er et ønske fra den døende og ikke et pres fra andre. Men det er logisk set umuligt.

Man kan ikke fjerne de tanker og følelser, der opstår blandt døende, som føler sig som en belastning eller til besvær. Her vil mange prompte henvise til de ganske få lande, som har indført aktiv dødshjælp. Men disse lande har netop ikke håndteret dette. I lande med aktiv dødshjælp er det denne side af dilemmaet, som rejses igen og igen.

ET ANDET PROBLEM i debatten er den måde, vi taler om værdighed på. Det synes nærmest at være et ord, som fortalere for aktiv dødshjælp vil tage patent på. Men sagen er, at alle i Danmark går ind for en værdig død. Ingen forsvarer en uværdig død.

Ikke desto mindre synes tanken at være, at der er absolutte standarder for værdighed.

Der bringes altid eksempler frem, hvor det uværdige handler om kvælningsdød, smertehelvede, 'lam fra halsen og ned', 'livet som en grøntsag' og lignende beskrivelser. Men konklusionen kommer altid udefra – 'det er uværdigt for ham eller hende'.

I samme åndedrag lyder det, at det alene er den enkelte, som skal bestemme, alt imens vi andre med eksempler lige har bestemt, hvad der er uværdigt.

Vi gør derfor klogt i at huske, hvordan værdighed ligger i øjnene på den, der ser. På den måde skal vi se os godt

for, hvilket handler om at se den døende og spørge: »Hvad ser du, og hvad vurderer du?«. Den værste etiske forseelse er at forse sig på den døende uden at have set det, som for den døende har værdi.

På den måde kan værdigheden bedst finde sin praksis, hvis vi tager den på ordet: 'vær'-'dig'. At vi forsøger at give rammer og vilkår for, at den døende kan være netop dette menneske uden at fornedres til noget, den døende ikke er.

MEN HER opstår et dilemma. Vi ved, at nogle finder deres situation uværdig, hvor andre lever videre på trods. Her vil fortalere for aktiv dødshjælp sige:

»Jamen det er jo fint. Så kan den ene sige ja og den anden sige nej til aktiv dødshjælp«. Men så simpelt er det ikke.

Hvis den ene har sagt ja til aktiv dødshjælp, så vil andre i lignende situationer pludselig leve med den norm, hvor statsautoriseret selvmord er almindeligt i netop deres livssituation. Så er det pludselig dem, som ikke kan leve værdigt.

Blandt de værste misforståelser i debatten er en blind henvisning til meningsmålinger.

Gennem årtier har meningsmålinger blotlagt, hvordan mellem 70 og 80 procent af danskerne ønsker indførelse af aktiv dødshjælp. Men også her går vi helt forbi hinanden. Når vi spørger danskerne om aktiv dødshjælp, så spørger vi netop dem, som ikke er i en situation, hvor det er aktuelt.

DET HANDLER med andre ord om vores forhold til døden, hvis jeg eller mine kære pludselig står i en hypotetisk situation.

Men sagen er, at spørger vi dem, det handler om, dvs. de uafvendeligt døende, så er der et massivt flertal imod indførelse af aktiv dødshjælp i Danmark. Man kan blot besøge et hvilket som helst hospice i dette land og spørge. Derfor kan man slet ikke bruge meningsmålinger som et argument.

Statsministeren ønsker en debat om dødshjælp. Men lad os i det mindste tilstræbe at forstå det, vi er uenige om. Desto bedre vil det være, hvis vi begynder samtalen om det, vi er enige om. Alle er således enige om aktiv hjælp til døende. Vi er også enige om den bedst mulige hjælp og ikke den næstbedste.

Endelig er vi enige om, at patienter ikke blindt skal holdes i live, men samtidig skal sikres nogle bedre rammer for at dø. Det er alle enige om. Men det er ikke en indførelse af dødshjælp.

Den værste etiske forseelse er at forse sig på den døende uden at have set det, som for den døende har værdi